

ЛЕКСИКОЛОГІЯ

УДК 81'373.611

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ОБРАЗНОГО КОМПОНЕНТА КОМПОЗИТИВ
В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСИВНОМУ ПРОСТОРИ**

Л.Ф. Омельченко, доктор філол. наук (Київ)

Л.Ф. Соловйова, канд. філол. наук (Житомир)

У статті висвітлюються деякі аспекти функціонування англійських композитів з вербально репрезентованим образним компонентом. Поліфонічна семантична й емоційна структура композитів сприяє створенню численних лексем вторинної номінації з позитивною або негативною конотацією. Особливо слід відзначити той факт, що вербалізація образності виявляється в результаті метафори, метонімії та полісемії. Актуалізація образного словоскладання заслуговує подальшого дослідження з позицій дискурсивного потенціалу.

Ключові слова: вербалізація образного компонента, вторинна номінація, дискурсивний простір, метафора, метонімія, полісемія, поліфонічна семантична й емоційна структура.

Омельченко Л.Ф., Соловьёва Л.Ф. Вербализация образного компонента композитов в англоязычном дискурсивном пространстве. В статье освещаются некоторые аспекты функционирования английских композитов с вербально репрезентированным образным компонентом. Полифоническая семантическая и эмоциональная структура композитов способствует созданию многочисленных лексем вторичной номинации с позитивной или негативной коннотацией. Особенно следует отметить тот факт, что вербализация образности выявляется в результате метафоры, метонимии и полисемии. Актуализация образного словосложения заслуживает дальнейшего исследования с позиций дискурсивного потенциала.

Ключевые слова: вербализация образного компонента, вторичная номинация, дискурсивное пространство, метафора, метонимия, полисемия, полифоническая семантическая и эмоциональная структура.

Omelchenko L.F., Solovyova L.F. Verbalization of Figurative Compound Component in the English Language Discourse Space. The article highlights some aspects of functioning English compounds with verbally represented figurative component. The polyphonic semantic and emotional structure of compounds under consideration fosters constructing numerous lexemes of secondary nomination bearing positive or negative connotation. It is worthy of especial note that verbalization of figurativeness is revealed due to metaphor, metonymy and polysemy. Manifestation of figurative compounding leaves room for further research of its discourse potential.

Key words: secondary nomination, discourse space, metaphor, metonymy, polysemy, polyphonic semantic and emotional structure, verbalization of figurative component.

Будучи постійним джерелом поповнення й збагачення словникового складу англійської мови образні структурно-складні одиниці відносяться до найменш дослідженої групи лексем, в той час як вони функціонують у різних сферах спілкування, що свідчить про їх високу продуктивність і комунікативно-прагматичну релевантність. Об'єктом дослідження є образний компонент англійської композитної номінації, а його предметом виступають

лінгвальні засоби об'єктивації образного компонента композитних одиниць. Мета дослідження полягає у виявленні особливостей актуалізації аксіологічно-маркованих композитів. Актуальність дослідження обумовлена необхідністю більш глибокого дослідження недостатньо висвітленого в англістиці конотативного аспекту функціонування структурно-складних одиниць в системі композитології сучасної англійської мови.

Соціолінгвістичний і прагмастилістичний аналіз указанного корпусу композитних номінантів найбільш плідно можна провести у межах такого напрямку, як стилістична композитологія. Складне слово посідає особливе місце в ієрархії лінгвістичних одиниць. Тому воно має бути описане в особливому циклі лінгвістичних дисциплін – у вченні про складне слово, або композитології, як справедливо зазначає О.Д. Мешков [13, с. 16]. Композита – це поліфункціональна синхронно-релевантна узуальна або оказіональна одиниця (прямої або непрямої) номінації, різновид деривата, утвореного за стандартною моделлю (з двох або більш кореневих морфем), за аналогією, а також шляхом універбації, компресії (семантичної конденсації) синтаксичного словосполучення або речення.

Наприклад: *hug-me-tight* – в'язана кофтинка, що обтягує (часто без рукавів); *stick-to-it-ive* (=stick-at-it-ive) амер. розм. наполегливий, настирний, невідв'язний; *think-tanker* “голова”, учасник мозкового центру (від think-tank розм. “мозковий центр”, колектив вчених, науково-дослідницький інститут і т.п.; комісія вчених для розробки будь-якої проблеми (часто створена урядом); *pick-me-up* розм. 1) збуджуючий засіб; збуджуючий алкогольний напій; 2) перен. підтримка; *moonshiner* амер. розм. 1) самогонник, контрабандист, який ввозить спирт; *headhunt* розм. підбирати високо кваліфікаційні кадри; *wallflower* (“стінна” квітка) дівчина, яку не запрошують на танок; *to sky-rocket* – 1) спрямовуватися вгору, злітати, як ракета; 2) стрімко підніматися, швидко рости (про ціни і т.д.). This scheme to destroy the hard-won gains of workers has been put forward in the name of “austerity and saving the industry” while corporate profits continue to *sky-rocket* (“Daily Worker”, March, 30, 1978, p. 1).

Англійська мова протягом усього її розвитку характеризувалася наявністю композитного способу творення слів, вага якого продовжує зростати, і на сьогодні композити становлять найвагоміший пласт неологізмів 34,3% [8, с. 6]: *dead-cat bounce* noun, informal, a deceptive temporary recovery of sharp prices in a stock market whose price-level is generally low. “A gruesomely graphic phrase that

originated on Wall Street. It suggests that even a dead cat will bounce up from the ground if dropped from a sufficient height” [22]; *glass ceiling* n (1984) an unofficial or *unacknowledged barrier to personal advancement, especially of a woman or a member of an ethnic minority in employment. Originally US 1984 Adweek: Women have reached a certain point. – I call it the glass ceiling. They are in the top of middle management and they are stopping and getting stuck* [там само]; *Feminist grand panjandrum*s like Gloria Steinem have leapt back into the arena, while younger women have seized the feminist banner to proclaim Hillary the messianic Wonder Woman, destined to smash the *glass ceiling of the presidency. (The Sunday Telegraph, April, 20, 2008, P.21).*

У цілому необхідно констатувати, що для характеристики значення слова необхідна певна фоновна інформація, яку можна розглядати як структуру загальноприйнятих і в певній мірі узагальнених знань, яка входить в загальну систему культурно значущого досвіду і думок носіїв даної мови [2, с. 57]: *apple-polish* підлабузнюватися, догоджати, плазувати (дієслово походить із шкільного жаргону, коли “підлабузники”, перед тим як подати яблуко вчителю, його ретельно витирали на очах у вчителя, таким чином бажаючи його догодити).

Будучи категорією семантичною, фон у той же час характеризує учасників комунікації, від нього залежить вибір мовних засобів і вплив мовленнєвого висловлення на адресата [20, с. 86].

Неповна інформованість читача про історію, культуру, реалії, міфи, звичаї, традиції іншого етносу приводить до утворення комунікативного шуму, що являє собою перешкоди, які знижують ефективність комунікації і можуть привести до її припинення (комунікативного цейтноту) [18]: *baglady* n (1972) a homeless woman, often elderly, who carries her possessions in shopping bags. Originally US, but as the homeless began to appear in greater numbers on the streets of British cities in the 1980s the term became familiar on the eastern side of the Atlantic; *tree hugger* n (1977) someone who cares for trees or for the environment in general. Originally

and mainly US, used as a term of patronizing contempt for environmentalists. The underlying idea is of someone who adopts a position embracing a tree to prevent it from being chopped down; it apparently had its genesis in 1973 when villagers in Uttar Pradesh, India, staged a campaign of this sort. 1995 *Mother Earth News: Perhaps, in time, history will give us a proper title like Enlightenment or Romantics /about all I hear these days in Tree-Hugger and Environmentalist Wacko [22].*

Широке залучення фонових знань та екстралінгвальних факторів – ситуацій породження і сприйняття тексту, комунікативної та прагматичної установки автора, фактора адресата, лінгвокультурними та етнокультурними традиціями, співвіднесення письменником створеної у тексті моделі світу з самим світом – тісно пов'язано з дослідженням експресивно-емоційного потенціалу та стилістичних функцій субстантивних “бахуврихі” – антропосем. При цьому слід підкреслити, що образні стилістично марковані композити-бахуврихі формуються у сфері експресивного просторіччя та сленгу, відмінними рисами яких є експресивність та етико-стилістична заниженість, а негативна емотивна тональність просторічних складних сленгізмів та жаргонізмів типу бахуврихі досягається не за рахунок ламання структурних норм, а внаслідок ускладнення словотворчого акту метафоричними або метонімічними переносами значення основ, що сполучаються. Наприклад: *dogface* – амер. розм. 1. піхотинець, піхота; 2. 1) рекрут, новобранець; 2) солдат, рядовий; 3) солдат, що доганяє свою колону; *wet-back* – амер. жарг. “мокра спина”, нелегальний імігрант з Мексики (який переплив р. Ріо-Гранде); *acid-head* – наркоман, який вживає ЛСД; *pot-head* – жарг. наркоман, який курить маріхуану; *hashhead* – наркоман; *pill-head* – розм. людина, яка зловживає снодійними таблетками. Адекватне сприйняття фонових емотивно-маркованих композитних номінацій усунування “комунікативного шуму” реалізуються завдяки високому рівню лінгвістичної, культурно-країнознавчої й комунікативної компетенції.

Семантико-емоціональна поліфонія композит

створює широкі можливості для передавання суб'єктивної оцінки, зумовлює видозмінення емоціональної забарвленості лексем і різноманітні форми їх емоціонально-експресивних (позитивних або, в більшості випадків, негативних) конотацій: *skinflint* скнара, шкуродер; *fill-belly* ненажера; *hijacker* амер. розм. “бандит”, “грабіжник, який нападає на автомобілі й т. ін.”; *baby-kisser* – кандидат, який балотується на виборах; *beetle-crusher* – 1. військ. жарг. піхотинець; 2. жарг. поліцейський; 3. жарг. ножища; *bench-warmer* спорт. “запасний гравець” (який рідко грає); *cradle-robber* людина похилого віку, яка одружується на молодій жінці або залицяється до неї; *baby-snatcher* 1. “викрадач дітей”; 2. жарг. “викрадачка малюка” (про стару жінку, яка одружилася на собі молодого); *golden-ager* – людина у зрілому віці, на пенсії; *kiss-me-quick* – маленька дамська шляпка, локон біля скроні; *fatcat* отримати або намагатись отримати особливі привілеї; *gate-crash* розм. 1.1) “приходити без запрошення”; 2) “проходити без квитка”, “зайцем”; 2. проникати на зовнішній ринок; *moth-ball* – розм. ставити на консервування (пор. *moth-ball* нафталінова або камфорна кулька від молі) / British Coal's announcement that the 420-job pit will be “*mothballed*” has met with fury from the local community (“Morning Star”, 1986, Aug. 13, p. 1)/.

За думкою В.М. Телія, система образів, закріплених в мові, слугує свого роду “нішею” для кумуляції світобачення і так або інакше зв'язана з матеріальною, соціальною або духовною культурою даної мовної спільноти, а тому може свідчити про її культурно-національний досвід і традиції [19, с. 15].

Багаточисленні експресивно-відмічені вкраплення дійсно свідчать про експансію мовної сфери використання в галузь різних функціональних стилів: *egg-head* – часто ірон. інтелектуал, ерудит; *dough-head* – амер. розм. дурна голова, дурак; *hen-peck* – тримати чоловіка під каблуком; *free-load* – випити і закусити за чужий рахунок; *gold-dig* – вимагати гроші (подарунки і т.ін.); *wet-head* (= *wet-nose*) амер. жарг. 1. зелений юнак; 2. селюк, бевзень; *wildcat* – 1. дика кішка, 2.1) ризикований, фантастичний; 2) ам. 3-д. потяг, що не йде за розкла-

дом; *black-mouth* наклепник; *shuttle cock* нестійка людина; *rat face* хитрун; “*butter-fingers*” “руки-крюки”; *lack all* знедолена людина; *grab all* хапуга; *pea-souper* густий жовтий туман; *clock-watcher* людина, яка працює з лінню; *go-getter* ділок, пробивна людина; *widow-maker* небезпечна справа; *cliff-hanger* подія або змагання, з непередбачуваним результатом; *cave-dweller* хам, “дикун”; *blackwash* обмовляти; *backbite* злословити.

Як одиниці вторинної номінації жаргонізми – найбільш благодатна галузь самовираження того, хто говорить, це перш за все слова, в яких експресивний початок домінує над номінативним, конотація – над денотацією [1, с. 122]. Жаргонізмам притаманна стилістично-знижена тональність і яскраво виражена негативна конотація: *squarehead* амер. жарг. 1. бовдур, йолоп, 2. лайливе прізвисько німця або скандинавця; *widow-maker* жарг. “небезпечна справа”, “труна” (несправний станок, нависаюче дерево і т. ін.); “дещо загрозливе для життя” (море і т. ін.); *rat-face* – амер. жарг. хитрун, продувна бестія; *red-eye* – амер. жарг. самогон, гострий томатний соус; *bone-head* – амер. жарг. дурень, тупиця, бовдур (cf. *bone-headed*, *bone-headedness*).

У досліджуваному корпусі образних композитних одиниць привертає увагу явище полісемії. Будучи мовною універсалією, явище полісемії відображає процеси узагальненої людської діяльності [3, с. 17]. Проте сьогодні полісемія, під якою традиційно розуміють здатність слова мати два або більше пов’язаних між собою значень слова [12, с. 17], трактується чимраз громіздкіше й складніше: то як “результат зсуву інформаційного фокусу з одного конституента фреймової моделі на інший” [4], або ж як “семантичний зсув імплікації (метонімія) і симіляції (метафора) в структурі лексемних значень” [11, с. 2]: *poor-mouth* – амер. 1) прибіднятися, жалітися на бідність; 2) клянчити, канючити, 2. зменшувати; *to poor-mouth a candidate’s chances* – занижувати (недооцінювати) кандидата на перемогу; *buttonhole* 1. обкидати петлі; 2. розм. затримувати когось для стомливих та нудних звірень почуттів (*button-hole n* пет-

ля, петлиця). He *buttonholed* people in the street and related details of his child’s miraculous progress (M. Mitchel). Lionel, standing right at the door, *buttonholed* him (H. Wonk). Mahan said he spent his time *buttonholing* Congressmen to change the law (“Daily World”, 1971, July 10); *pigeon-hole* 1. розкладати папери по шухлядках, відділеннях; 2. перен. класти під сукно, відкладати у довгий ящик; *his plan was pigeon-holed* його план покляли під сукно; 3. класифікувати, *to pigeon-hole facts* класифікувати факти; *high-hat* амер. розм. не рахуватися, зневажати будь-чисю думкою; ігнорувати кого-небудь, третирувати (*high-hat n* амер. 1. циліндр, 2. розм. важлива персона, “шишка”; 3. розм. пихата людина); *sandbag* 1. захистити, “закласти мішками з піском”; 2. 1) оглушити ударом мішка з піском; 2) амер. розм. заставляти, примушувати; 3) *to sandbag a proposal* амер. жарг. провалити пропозицію, наваловатися, накинутися на декого; *redcap* 1. 1) “червона шапка” (про людину); 2) амер. носій; 3) жарг. військовий поліцейський; 2. “червоний ковпак” (про гнома, ельфа); 3. заст. кардинал (пор. *red-hat* 1) червона шапка (особ. кардинала); 2) перен. кардинал; 2. військ. жарг. штабний офіцер, штабіст; *brass hat* військ. сленг високий чин; жарг. 1. військ. начальство, старший офіцер; штабний офіцер; 2. pl. начальство, керівництво; *skinhead* – 1. коротко обстрижений юнак або хлопчик, молода людина зі стрижкою “їжачок”, 2. лиса (людина), 3. новобранець із морської піхоти, 4. “бритоголовий” учасник вуличної банди хуліганів (кінець 60-70 років XX ст.) [6]. The *skinheads* gathered at a pub and marched down Woolwich High Street carrying weapons and shouting “Sieg Heil, with fists raised” (“Morning Star”, 1981, Jan. 28). Ср.: На *скинхедов* устроили облаву (“Сегодня”, 22.02. 2008, с. 9).

В явищі полісемії проявляються два основних принципи: економії мовних зусиль і ергономічний принцип – економії інтелектуальних зусиль (А.Д. Белова). На асоціативному уподібненні концептів, їх співположенні та евокативності (здатності викликати більшу кількість асоціацій) заснована різновидність змістової зв’язності – асоціативна,

що використовується при метафорі: *moss-back* амер. розм. житель півдня, що переховується від служби в армії (під час громадянської війни в Америці); розм. 1) старомодна людина; 2) крайній консерватор, ретроград.

Зневажливий, пейоративний відтінок значення бахуврихі, що відноситься до опису зовнішнього вигляду, окремих рис характеру або поведінки людини, що обумовлений, на думку Г. Марчанда, впливом експресивно окрашених стилістично знижених утворень типу *pickpocket*, а реалізація потенціальних сем негативної суб'єктивно-емоційної оцінки та підвищена саркастична або жартівливо-іронічна експресивна тональність є характерними рисами усіх екзоцентричних утворень [23, р. 44]. Г. Марчанд наводить численні приклади екзоцентричних субстантивних композит типу “*wetnose*” (“an experienced person”), *whitecoat* (“a soldier”), *wooly-head* (“Negro, also ‘abolitionist’”), *egghead* (“intellectual”) [там само, р. 41-46]: *blackshirt* чорнорубашечник, фашист; *brownshirt* коричневорубашечник, фашист, гітлеровець; *bluebottle* 1. бот. волошка (синя); 2. трупна муха; 3. розм. “синій мундир”, поліцейський.

Варто відзначити, що майже постійно найважливішими властивостями субстантивних композит-бахуврихі є емоційно-негативне відношення до референта, грубовато-цинічна або груба експресивність, презирливо-зневажлива та жартівлива образність (*bigwig* ірон. важлива персона, “шишка”; *highbrow* 1. людина, що претендує на інтелектуальність, на витонченість смаку, “аристократ розуму”, “інтелектуал”; 2. далекий від життя вечний, інтелігент; *lowbrow* розм. людина, що не претендує на високий інтелектуальний рівень; людина з примітивними смаками в літературі, музиці, мистецтві; *middlebrow* 1. людина середнього інтелекту; обиватель; 2. прихильник традиційних представлень про мистецтво, культуру і т.д.; людина з відсталими смаками [6].

Емотивно-оцінний та соціально-мовний характер композит-ідіом є причиною виникнення у сучасній англійській мові все нових і нових одиниць даного типу, що свідчить про їх комунікативну

релевантність і функціонально-семантичний потенціал.

Особливо важливу роль при осмисленні семантичної структури фразеологічної образної композити відіграє енциклопедична інформація. Вона залежить від фонових знань читача, від його соціального, культурного, освітнього статусу, від того, що прийнято називати тезаурусом. Тезаурус читача визначає ті асоціативні ряди, які створює те чи інше сполучення слова в його свідомості [21, с. 14].

Л.П. Крисін із цього приводу зазначає: “Певні соціальні (у широкому розумінні цього слова) складові виявляються у навику володіння мовою”. Опріч власне лінгвістичного компоненту (тобто, приблизно говорячи, знання словника та граматики даної мови, що являє собою основу володіння мовою, необхідно виділяти національно-культурний, енциклопедичний і ситуативний, котрі у сукупності забезпечують нормальне, прийняте у певному соціумі використання мови за різноманітних умов та ситуацій людського спілкування [10, с. 174].

Заслуговують на увагу жартівливо-іронічні образні композити-конотати типу *wrap-rascal* і *rubber-neck*. Гумористична комунікація підпорядковується стилістичному принципу порушення стандартних норм та експлікації оцінки [17, с. 39]. *Wrap-rascal*. A humorous term of great interest is *wrap-rascal*. It is defined by the Century Dictionary as ‘a loose greatcoat worn by people of elegance about 1740, in supposed imitation of the coarse coats of the poorer people; hence, any surtout or long outer garment [24, р. 11-12]. *to rubberneck* (з цікавістю розглядати (визначні пам’ятки), витріщатися (на вуличну пригоду) *To rubberneck* when it was launched by George Ade in 1896 made a very painful impression upon the delicate, but by 1929 Professor T. Y. Greig, the Scottish philologist, was hailing it as one of the best words ever coined (H.I. Mencken); *rubberneck n* амер. розм. роззява, цікава людина (особл. про туриста); *a rubberneck car* автомобіль для туристів. And what made it worse, there were a least a couple of hundred *rubbernecks* that didn’t have anything better to do than stand around and watch everybody falling all over themselves (G. D. Salinger).

Опинившись в стилістично “чужому” контексті літературно-письмової мови, слово фамільярного, розмовного забарвлення загострює на собі увагу, створює комічний ефект своєю так би “недоречністю”, викликаючи своєю присутністю зниження лексики, що поєднується з ним. Однослівна ідіома типу *rubbernecking* (*rubberneck*) визначається О.М. Мосейчуком як одиниця лексичного рівня (одно- або багатослівна), що характеризується структурно-семантичною ціліснооформленістю, узуальною стійкістю, переосмисленим значенням, образністю, експресивністю, емотивною оцінністю і є продуктом креативної рефлексивно-номінативної діяльності носіїв мови, яка направлена на посилення регулятивного потенціалу мовного знаку шляхом вторинної номінації [14].

Серед лексем, що отримали статус стійких одиниць, значне місце займають утворення, що відносяться до “газетизмів” та являють собою своєрідні конденсати вільних та стійких словосполучень, ідіоматичних виразів та фразеологічних зворотів. Приклади: *eavesdrop* в підслуховувати (тж. за допомогою мікрофонів); *eavesdropping* n 1) підслуховування; *electronic eavesdropping* амер. стеження за допомогою мікрофонів та звукозапису; 2) перехват телефонних розмов. After the disclosure that Bush had authorized the National Security Agency to *eavesdrop* on Americans’ international phone calls and e-mail messages without a court warrant, Congress has been struggling to write a law... (“International Herald Tribune”, Dec 15-16, 2007, p. 4).

Метасеміотичний аспект газетного тексту не завжди є необхідною властивістю для його існування, тому засоби емоційного впливу небагато численні. В публіцистичній, як і в науковій, літературі авторська суб’єктивна оцінка виражається шаблонними мовленнєвими засобами, що призводить до виникнення тенденції, яка полягає в наступному: з однієї сторони, з’являється трафарет, обов’язковий для позначення емоційної оцінки; з іншої сторони, ця трафаретність вбиває цей елемент емоційного, який характеризує суб’єктивну оцінку як таку. Іншими словами, в газетно-публіцистичному стилі відбувається процес баналізації

емоційних конструкцій. Головною особливістю газетно-публіцистичного стилю, що виділяє його серед інших функціональних стилів, є соціальна оціночність мовних засобів.

Наприклад: *muck-raker* – той, хто зосереджено розслідує, викриває (в друзі) темні махінації чиновників та політиканів; “той, хто розгрибає багнуку”, любитель сенсаційних викриттів (особливо про журналістів) (*A muckraker has grace and cunning* (“Morning Star”, 1979, Sept. 15); *pipe-layer* 1. трубоукладач; 2. амер. той, хто займається політичними махінаціями, інтригами; *handshaker* презирл. “рукопотискувач”; людина, що заробляє популярність спілкуванням з широкою публікою (перев. про політикана); *hard-liner* політ. прихильник “жорсткої” лінії або політики; противник згоди, компромісів (*His speech will further stoke the cold war propaganda being deployed by NATO hard-liners* (“Morning Star”, 1979, Oct. 1).

При передачі емоційно-оціночних моментів часто виявляється недостатність системи виразних засобів книжного мовлення та виникає необхідність запозичення лексико-фразеологічних одиниць з багатой емоційно-експресивними елементами живого мовлення: *browbeat* залякувати, відлякувати (*Mark refused to be browbeaten* (“Morning Star”, 1973, Jan. 26). This movement of support is vital if the TUC leaders are to be made to understand that their efforts to browbeat the seamen into submission will not be tolerated (“Morning Star”, 1976, Sept. 15)); *logroll* амер. 1) надавати взаємні послуги (в політиці); 2) взаємно вихвалити (в друзі); *witch-hunt* політ. “полювати за відьмами”, переслідувати прогресивних діячів (*As was their friend Lillian Hellman, Dorothy Parker and her husband Alan Campbell were witch-hunted by McCartney and the House American Activities Committee* (“Morning Star”, 1982, June 12)); *red-bait* амер. переслідувати прогресивні елементи, полювати за “червоними” (*As a result of its stand, the NMPC was red-baited by some elements in the community* (“Daily World”, 1982, Aug. 5).

Слова-образи, що виступають для носіїв мови як еталони, є національно маркованими знаками. Лише звернення до історичних, культурних та фоль-

кльорних джерел може пояснити природу асоціацій та конотацій, що пов'язані у свідомості мовців з даними словами. Вибір еталона для порівняння в різних мовах в більшості випадків не збігається [16, с. 217].

Метафоризація, композитний словотвір та їх поєднання посідає надзвичайно важливе місце у мовному субстандарті з притаманною йому свободою у виборі засобів номінації та прагненням максимально впливати на співрозмовника за рахунок створення яскравих образів [5, с. 277].

Образний компонент щільно переплітається з емоційним, оцінним, експресивним та стилістичним компонентами конотації і характеризується параметром семантичної двоплановості, параметром адресованості другій або третій особі, антропоцентричним, соціокультурним, аксіологічним, психолінгвістичним, культурологічним та семіологічним когнітивними параметрами [15, с. 1]. Наприклад: *rosebud* «бутон троянди» – a pretty young woman' вродлива молода жінка [там само, с. 6]; *thunderbolt* «удар блискавки» – fig. a person noted for violent or destructive action' перен. людина видатна своєю сильною або руйнівною дією [там само, с. 10]. Пор.: 1. *cheese-cake* 1. творожний пудинг; солодка ватрушка; 2. амер. жарг. 1) напівроздягнена красуня; 2) оголені ніжки; 3) спокусливе фото (в журналах і т. п.). Пор.: The Supreme Express of *Cheesecake*, the very Marlene Dietrich herself («American Speech», 1943, Oct.), you can see the photographer isn't interested in her dress as he is in her legs, *Cheesecake* hasn't been rationed («American Speech», 1943, Oct.); *slow-belly* звич. мн. ледар, лобуряка; *lazy-boots*, *lazy-bones* ледар; *do-nothing* нероба; *suck-bottle*, *pub-crawler* п'яниця; *slow-coach* розм. копуша, повільна, тупувата людина; *kill-joy* людина, яка отруєє іншим задоволення, буркотун; *feather-brain* вертопрах, пуста людина, *feather-brained* дурний, пустий, вітряний (про людину); *fuss-pot* метушлива, нервова, неспокійна людина; *to browbeat* залякувати, відлякувати; *to shuttlecock* 1) кидати туди і назад; 2) рухатися взад і вперед.

Потреба в номінації актуальних понять з різних сфер життя сучасного суспільства та система мов-

лення, що володіє засобами перенесення найменувань, сприяє метафоричному переосмисленню значень повсякденно-розмовної лексики та трансформації її в розряд соціально маркованої лексики. Соціально-актуалізоване значення виникає у відповідь на соціальні потреби актуалізації понять, що входять до побуту, тобто понять, пов'язаних з розвитком науки, техніки, сферою виробництва, обслуговуванням населення.

Подібні емоційно-оцінні утворення часто виникають в розмовній мові і, проникаючи до лексичного пласту художньої літератури, зберігають стилістичну маркованість сфери групового спілкування, протиставляючись словам високого та нейтрального стилістичного тону.

Перспективними представляються дослідження дискурсивних характеристик образної композитної номінації в лінгвокогнітивному ключі, а також з позицій контрастивної лінгвістики і феномену міжкультурної комунікації.

Підводячи підсумок, слід зауважити, що наявні дослідження лінгвістів обмежуються, як правило, вивченням денотативного значення. А конотативний аспект семантики лексичних одиниць, їх особлива емоційно-експресивна та стилістична функція майже не досліджені у сучасній англістиці. Вивчення конотативного та екстралінгвального аспектів композитної семантики образних композитів може стати імпульсом для подальших і більш глибоких досліджень у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авербух Л.В. Функции жаргонной лексики в структуре высказывания / Л.В. Авербух, О.Н. Мясникова // Высказывание и его аспекты. – Иваново : Иванов. гос. ун-т. – 1991. – С. 122.
2. Болдырев Н.Н. Когнитивная семантика / Н.Н. Болдырев. – Тамбов : ТГУ. – 2000. – 123 с.
3. Будагов Р.А. Язык – реальность – язык / Р.А. Будагов. – М. : Наука, 1983. – 264 с.
4. Васильева О.Г. Концептуальні засади лексичної полісемії: метафоричні зв'язки в семантичній структурі багатозначного іменника [Електронний ресурс] / О.Г. Васильева. – Режим доступу : erprints.Zu.edu.ua/1953/1/24pdf.
5. Гонта І.А. Композит-метафора в українському та англійському мовному субстандарті / І.А. Гонта // Проблеми зіставної

- семантики : зб. наук. ст. – Вип. 6. ; відп. ред. Кочерган М.П. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. – С. 278–280.
6. Дополнение к Большому англо-русскому словарю ; под общ. ред. И.Р. Гальперина. – М. : Рус. яз., 1980. – 431 с.
7. Жаботинская С.А. Онтологии для словарей тезаурусов: лингвокогнитивный подход / С.А. Жаботинская // Філологічні трактати : Науковий журнал. – Суми : Вид-во СумДУ. – Харків : Вид-во ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2009. – Том 1. – № 2. – С. 71–87.
8. Зацний Ю.А. Развитие словникового склада англійської мови в 80-ті та 90-ті роки ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук / Ю.А. Зацний. – К., 1999. – 40 с.
9. Караулов Ю.Н. Лингвистическое конструирование и тезаурус литературного языка / Ю.Н. Караулов. – М. : Наука, 1981. – 367 с.
10. Крысин Л.П. Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка / Л.П. Крысин. – М. : Наука, 1989. – 186 с.
11. Кудреватых Л.П. Семантический тип слова как языковая универсалия и особенности обучения семантическим типам слов [Электронный ресурс] / Л.П. Кудреватых. – Режим доступа : www.kyu.edu.tw/93/95/pfref/v8/95-161.pdf.
12. Левицький В.В. Лексична полісемія та квантитативні методи її дослідження / В.В. Левицький // Мовознавство. – 2003. – № 4. – С. 17–25.
13. Мешков О.Д. Семантические аспекты словосложения английского языка / О.Д. Мешков. – М. : Наука. – 1986. – 208 с.
14. Мосейчук О.М. Системні та функціональні особливості англомовних однослівних ідіом (на матеріалі сучасного публіцистичного дискурсу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / О.М. Мосейчук. – Харків, 2009. – 20 с.
15. Пефтієва О.Ф. Образність як семантичний компонент лексичного значення слова: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі іменників-найменувань особи в англійській та українській мовах) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / О.Ф. Пефтієва. – Донецьк, 2011. – 20 с.
16. Поміркована Н.І. Стійкі порівняння як відображення фонових знань про зоометафори української та французької мов / Н.І. Поміркована // Міжнародна наукова конференція “Проблеми зіставної семантики” : зб. ст. за доповідями. – К. : КДЛУ, 1999. – С. 214–219.
17. Самохина В.А. Инконгруэнтность как когнитивный механизм комического / В.А. Самохина // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. – № 838. – Вип. 57. – 2009. – С. 33–40.
18. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля. – К. 2010. – 844 с.
19. Теля В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В.Н. Теля. – М. : Школа “Языки русской культуры”. – 1996. – 288 с.
20. Томахин Г.Д. Прагматический аспект лексического фона слова / Г.Д. Томахин // Филологические науки. – 1988. – №5. – С. 82–86.
21. Тураева З.Я. Лингвистика текста (Текст: структура и семантика) / З.Я. Тураева. – М. : Просвещение, 1986. – 127 с.
22. Ayto J. Twentieth Century Words / J. Ayto. – Oxford : Oxford University Press, 1999. – 640 p.
23. Marchand H. The Categories and Types of Present-Day English Word-Formation / H. Marchand. – Wiesbaden, 1960. – 379 p.
24. Uhrström W. Pickpocket, Turnkey, Wrap-rascal and Similar Formations in English: a Semasiological Study / W. Uhrström. – Stockholm, 1918. – 279 p.